NITO

Koronakommisjonen

29.10.2020

Vår ref. Deres ref.

Innspill til Koronakommisjonen fra NITO: Erfaringer, utfordringer og forslag til forbedringer

NITO - Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med mer enn 92 000 medlemmer. NITO har om lag 9 000 yrkesaktive medlemmer innen helse og helsenæringer - i sykehusene, statlig, kommunal og privat sektor. Bioingeniørene utgjør den største medlemsgruppen. I tillegg organiserer vi blant annet ingeniører i medisinsktekniske avdelinger, ortopediingeniører, perfusjonister, radiografer, stråleterapeuter, bioteknologer, mekatronikkingeniører, IKT-ingeniører og logistikkingeniører.

NITOs innledende innspill er basert på våre erfaringer med pandemien og dialog med de laboratoriemedisinske fagmiljøene. Vi legger fram våre erfaringer fra pandemisituasjonen så langt, samt det vi oppfatter som de største utfordringene og forbedringspunkter.

Erfaringer fra pandemisituasjonen så langt

Laboratoriene har ikke vært inkludert og involvert i planlegging og beredskapsarbeidet
Erfaringen fra laboratoriesiden er at det er gjort politiske beslutninger om hvor mange Covid-19-prøver de skal motta før laboratoriene er informert eller har vært tatt med på råd. Dersom helsemyndighetene hadde lyttet til fagmiljøene på et tidligere tidspunkt i pandemien, kunne man unngått at testkapasiteten ble sprengt straks testfrekvensen økte i august.

Burde vært mer sentral styring
NITO erfarer at det burde vært en mer sentral styring fra Helsedirektoratet for testing, smitteoppsporing og karantene. Helsedirektoratets prosjektgruppe (TISK) som ble etablert høsten 2020 burde vært etablert allerede i mars. Det har blitt lagt for mye ansvar på den enkelte kommune/helseforetak/laboratorium om hvordan man skal løse oppgaven med å teste, oppspore smitte og sette i karantene.

Analysekapasitet handler om mer enn hvor mange prøver instrumentet kan ta
NITO har gjennom medlemsundersøkelse og tett dialog med laboratorieledere og øvrig fagmiljø avdekket mange flaskehalser, som har vist at helsemyndighetenes testambisjoner under koronapandemien har vært svært utfordrende for laboratoriene. Det er viktig for NITO å understreke

at analysekapasitet på laboratorier ikke er synonymt med instrumentenes kapasitet til å produsere prøvesvar.

Hva har vært de største utfordringene?

Analysekapasitet
Det har oppstått flere flaskehalser på grunn av manglende sentral koordinering:

- Utilstrekkelig infrastruktur og logistikk for håndtering av prøvemengdene
- Mangel på reagenser og forbruksmateriale til testingen
- Ikke tilstrekkelig areal til instrumenter og lagring av forbruksutstyr
- Utilstrekkelig med personell for å gjøre alle ledd i analysekjeden; pakke opp, registrere, forberede, analysere, tolke og svare ut

Infrastruktur og logistikk
Det har ikke vært noen form for sentral koordinering av prøveflyt eller sentralt arbeid for å forbedre infrastrukturen. Mange prøvetakingsenheter har ikke hatt gode elektroniske rekvireringsløsninger, og dette har medført mye manuell innregistrering av prøver ved laboratoriene. Laboratoriene har i stor grad vært overlatt til seg selv når prøvemengden har overgått analysekapasiteten. Det har ført til at laboratorier med mindre analysekapasitet har mottatt prøvemengder de ikke kan håndtere, mens større laboratorier sitter med uutnyttet potensiale. Dette har resultert i forsinkede prøvesvar.

Reagenser og forbruksmateriell
Kommersielle leverandører har rasjonert utsending av forbruksmateriell og det har vært begrenset tilgang på enkelte varer. Norske laboratorier er ikke blitt prioritert høyt fordi smittetrykket her er lavt sammenlignet med andre land. Det er alvorlig når en så stor del av krisen Norge har stått i under pandemien har vært relatert til manglende beredskap med hensyn til medisinsk utstyr og reagenser.

Areal
Plassmangel på laboratoriene er et utbredt problem. Det er ikke tilstrekkelig areal ved flere laboratorier til å anskaffe flere instrumenter slik at de kan oppskalere analysekapasiteten. Plassmangelen har gjort det er svært vanskelig å overholde 1-metersregelen og økt faren for smitte blant kritisk personell.

Personell
Bioingeniørene utgjør en viktig ressurs i bekjempelse av koronapandemien. Det kreves spesialkompetanse for å utføre genetiske tester, og det settes derfor sjelden inn vikarer. Bioingeniører fra annen drift ble tidlig omdisponert for å kunne bidra i analyseringen, men når beredskapsnivået på sykehusene endret seg måtte flere av disse tilbake til sine faste oppgaver. Tilgangen på nytt personale med tilstrekkelig utdannelse ble tidlig en utfordring i flere helseregioner.

NITO har i forbindelse med den nye Nasjonale helse- og sykehusplanen for 2020 til 2023 tidligere varslet at det i framtida vil bli for få bioingeniører i Norge.

Hva bør forbedres til neste gang en liknende krise oppstår?

- Koronapandemien har vist hvor avhengig Norge og resten av verden er av medisinsk laboratoriediagnostikk, og hvor sårbare vi er hvis vi ikke raskt tilegner oss ny kunnskap og har mulighet til å utvikle nye metoder. Det er derfor NITOs oppfatning at det må lages forskrifter og veiledninger til den kommende loven om medisinsk utstyr som gjør det mulig å fortsatt utvikle og bruke in-housetester i en så stor skala som en pandemi vil kreve.

- NITO mener at det tidlig må opprettes en sentral prosjektgruppe som koordinerer testing og smitteoppsporing, og har tett dialog med aktørene som inngår i dette.

- NITO mener infrastrukturen mellom laboratoriene må kartlegges slik at det legges til rette for raske forsendelser og integrasjoner i elektroniske rekvireringssystemer. Det må sørges for elektroniske rekvireringsløsninger ved alle legekontor og prøvetakingsenheter.
  I tillegg må det etableres løsninger for å prioritere hastegraden på prøver.

- NITO mener helsemyndighetene i en tidlig fase av framtidige utbrudd/pandemier bør vurdere å samle analysevirksomheten knyttet til dette på færre og større enheter. Det vil blant annet gjøre det enklere å dimensjonere forbruket av reagenser og forbruksutstyr. Det er større kost-nytteverdi, om et mindre antall sentrale laboratorier utvider virksomheten sin, enn at mange små laboratorier skal planlegge for kostbar utvidelse og ombygging av areal.

- NITO mener det er viktig at det planlegges for tilstrekkelig areal til laboratorievirksomhet i både eksisterende og nye sykehusbygg. Plassmangel ved laboratoriene er i dag et utbredt problem. Det må ikke bare planlegges for nok plass til personell og analysemaskiner, men også tilstrekkelig lagringsplass til reagenser og forbruksmateriell.

- NITO mener at myndighetene må legge en nasjonal plan for hvordan vi sikrer, koordinerer og dimensjonerer tilgang på smittevernsutstyr og livsviktige medisiner i et tilfelle der det internasjonale farmasøytiske markedet stopper opp. Dette er svært viktig for å sikre at kravet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø overholdes, slik at bioingeniører og andre er trygge på jobb.

- NITO ber om at det lages nasjonale planer for bemanning, rekruttering og kompetanseutvikling innenfor laboratoriefeltet og at dette får en sentral plass i helsevirksomhetenes planlegging.

Andre funn og læringspunkter som vi ønsker kommisjonen skal vurdere

Trepartssamarbeidet bør stå sentralt i både framtidig og nåtidig arbeid. Vi anser det derfor som viktig at koronakommisjonen tar med seg punktene under videre i sitt arbeid fordi det kan påvirke regjeringens koronatiltak.

- I starten av pandemien var det store utfordringer knyttet til lokale restriksjoner og effekten de hadde på gjennomføring av arbeid som gikk på tvers av lokal geografi. Eks brøyting og inspeksjoner

- Det var utfordringer med hjemmekontor og tilrettelegging knyttet til dette i starten og etter hvert også knyttet til ledelse og oppfølging av personell på hjemmekontor
- Erfaringene knyttet til samarbeid mellom ledelse og tillitsvalgte er stort sett positive
- Det er viktig med ny forskrift om hjemmekontor

NITO arbeider videre med innspill til koronakommisjonen fram mot NITOs landsmøte i november hvor pandemien og innspill til koronakommisjonen er på agendaen. Det er derfor mulig at NITO kommer tilbake til kommisjonen med et mer utfyllende innspill i etterkant av dette.

Vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørlie
Generalsekretær